

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Br. 15/214
Datum: 24.07.2024

Na osnovu člana 92. stav 4. i člana 93. stav 4. Ustava Republike Kosovo, člana 8. Zakona br. 08/L-117 o Vladi Republike Kosovo, u skladu sa članom 78 Pravilnika o radu Vlade Republike Kosovo br. 17/2024, Vlada Republike Kosovo, na sednici održanoj 24 jula 2024. godine, donosi:

ODLUKU

1. Usvaja se Koncept-dokument za istraživačko-naučnu delatnost i inovacije.
2. Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija i druge nadležne institucije dužne su da sprovode ovu odluku, u skladu sa Pravilnikom o radu Vlade.
3. Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo.

Albin KURTI

Premijer Republike Kosovo

Dostavlja se:

- Zamenicima premijera
- Svim ministarstvima (ministrima)
- Generalnom sekretaru KP-a
- Arhivi Vlade

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIKA KOSOVO
REPUBLIC OF KOSOVO

MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, TEHNOLOGIJE I INOVACIJA

KONCEPT DOKUMENT ZA NAUČNOISTRAŽIVAČKU DELATNOST I INOVACIJE

Pripremlilo: **MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, TEHNOLOGIJE I
INOVACIJA**

Jul 2023.

Sadržaj

Pregled koncept dokumenta	3
Poglavlje 1: Definicija problema	8
Poglavlje 2: Ciljevi	12
Poglavlje 3: Opcije	13
Poglavlje 3.1: Opcija bez promena	14
Poglavlje 3.2: Opcija za poboljšanje sprovođenja i izvršenja	14
Poglavlje 3.3: Treća opcija: Izmene i dopune Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti i spajanje sa Zakonom o inovacijama, transferu znanja i tehnologije u jedan zakon.	15
Poglavlje 4: Identifikacija i procena budućih uticaja	20
Poglavlje 4.1: Izazovi sa prikupljanjem podataka	22
Poglavlje 5: Komunikacija i konsultacije	22
Poglavlje 6: Upoređivanje opcija	24
Poglavlje 6.1: Planovi sprovođenja za različite opcije	24
Poglavlje 7: Zaključci i naredni koraci	36
Poglavlje 7.1: Odredbe za praćenje i procenu	37
Prilog 1: Obrazac procene ekonomskog uticaja	38
Prilog 2: Obrazac procene društvenih uticaja	41
Prilog 3: Obrazac procene uticaja na životnu sredinu	44
Prilog 4: Obrazac procenu uticaja na osnovna prava	46

Pregled koncept dokumenta

Opšte informacije	
Naslov	KONCEPT DOKUMENT ZA NAUČNOISTRAŽIVAČKU DELATNOST I INOVACIJE
Vodeće ministarstvo	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, ZTEHNOLOGIJE I INOVACIJA
Kontakt osoba	Burim GASHI v.d. direktora Odeljenja za visoko obrazovanje i nauku Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija mob. +383 44-161-803 email: burim.gashi@rks-gov.net
NRP	Strateški cilj 4.4 Veći kvalitet, integritet i konkurentnost u visokom obrazovanju, Strateška mera 4.5.1 Konsolidacija zakonskog okvira i unapređenje okruženja za naučnoistraživačku delatnost i inovacije. Radnja za stratešku meru: Izrada Koncept dokumenta za naučnoistraživačku delatnost, naučne inovacije i transfer znanja.
Strateški prioritet	Nacionalni naučni program 2023-2028 (Cilj 1.) Cilj 1: Razvoj efikasnog sistema naučnih istraživanja i inovacija Ovaj cilj ima za cilj da razvije stabilno i podsticajno okruženje za naučna istraživanja i inovacije na Kosovu, podržano funkcionalnom pravnom infrastrukturom i rastom kulture za kredibilna naučna istraživanja u akademskim, naučnim i ekonomskim institucijama, uključujući ovde i strategiju i programe za rodnu ravnopravnost.

Odluka	
Ključno pitanje	Unapređenje specifičnog zakonskog okvira koji omogućava efikasan razvoj sistema naučnih istraživanja i inovacija, kao i spajanje Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti i transferu znanja i tehnologije u jedan zakon u cilju lakšeg sprovođenja od strane aktera i lakšeg pristupa sprovodnika. Isto tako, izmene su neophodne u cilju usklađivanja i prilagođavanja sa nadležnostima i nazivom MONTI-a.
Pregled konsultacija	U ovoj fazi izrade Koncept dokumenta (KD) imali smo konsultacije sa predstavnicima Ministarstva trgovine i industrije, predstavnicima Vlade, članovima Nacionalnog saveta za nauku, predstavnicima međunarodnih organizacija, civilnog društva, visokog obrazovanja i akterima koji se bave ovom oblašću, članovima komisije za izradu KD-a. Tokom javne rasprave biće kontaktirana i druga ministarstva i stručnjaci iz oblasti istraživanja i inovacija sa visokoškolskih ustanova i istraživačkih instituta.
Predložena opcija	Treća opcija:

	<p>Spajanje zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti i transferu znanja i tehnologije u jedan zakon i uređenje jasne povezanosti ova dva zakona, najbolji je način da se uređuje naučni doprinos akademskog osoblja i naučnih radnika instituta u naučnoistraživačkom radu. Isto tako, novi zakon spojen i usklađen sa kriterijumima i procedurama MONTI-a omogućiće pripremu novih kadrova kroz transfer prethodnog znanja i kroz stvaranje znanja koje se zasniva na usko povezanim fundamentalnim i primenjenim naučnim istraživanjima usko povezane sa industrijom, transferom znanja i tehnologijom kao i inovacijama, koji je usko povezan sa strategijom ekonomskog razvoja Kosova, strategijom pametnih specijalizacija, Nacionalnim programom nauke 2023-2028 i prilagođavanju sa nadležnostima i nazivom MONTI-a.</p>
--	--

Glavni očekivani uticaji	
Budžetski uticaji	Sprovodi se u okviru sadašnjih budžetskih ograničenja. 1.250.000,00
Ekonomski uticaji	<p>Univerziteti i istraživačke institucije u središtu svog funkcionisanja imaju pripremu novih kadrova kroz prenošenje prethodnog znanja i kroz stvaranje znanja. VŠU na Kosovu imaju nekoliko misija: nastavu, fundamentalna i primenjena naučna istraživanja usko povezana sa industrijom, transferom znanja i tehnologijom kao i inovacijama. Ovaj koncept i predložene izmene su u skladu sa ciljevima strategije ekonomskog razvoja 2030 i nacionalnog programa za nauku, gde je fokus održivi ekonomski razvoj u svim sektorima zasnovan na doprinosu naučnih istraživanja i inovacija.</p> <p>Drugi važan aspekt je cilj Kosova da bude deo evropskog naučnoistraživačkog prostora. S tim u vezi, izmene zakona i usklađivanje sa standardima ERA pomoći će u apsorpciji fondova Horizon Europe i drugih institucija EU-a koje omogućavaju izgradnju ljudskih i infrastrukturnih kapaciteta gde će se obavljati različite aktivnosti koje pomažu ekonomskom rastu i inovacijama.</p>
Društveni uticaji	U važećem zakonu naučna istraživanja nisu nametnuta jasnim kriterijumima kao neophodna i glavna aktivnost za funkcionisanje univerziteta i povezivanje sa zajednicom ili bavljenje naučnoistraživačkim radom. Na osnovu Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti, koji takođe ima na fokusu univerzitet kao centar u kome se odvija naučnoistraživački rad, smatramo da bi doprinos akademskog osoblja u okviru naučne komponente treba izričito da bude uređen sa nekoliko člana u ovom nacrtu zakona. Isto tako, izmene i predlozi zahtevaju posvećenost istraživača koji nisu povezani sa istraživačkim institucijama, ali koji mogu da sprovedu istraživačke aktivnosti koje pomažu i jačaju raznolikost interktivnost i stvaranje novih mreža koje su sveobuhvatnije.
Uticaji na životnu sredinu	Tehnološka dostignuća kao i inovacije zasnovane na naučnim istraživanjima od suštinskog su značaja za omogućavanje dvostruke zelene i digitalne tranzicije, kao i zaštite životne sredine, efikasno korišćenje prirodnih resursa, održiv ekonomski i društveni razvoj zemlje.
Međusektorski uticaji	Naučna istraživanja direktno utiču na razvoj različitih sektora, uključujući lingvističke, društvene i kulturne aspekte zemlje, kao i na jačanje državnog identiteta. Iako ostaje još mnogo da se uradi kako bi se ekonomija Kosova razvijala na osnovu naučnih istraživanja i inovacija na nivou zemalja Evrope, razvoj nauke na Kosovu je takođe izuzetno važan i direktno doprinosi jačanju prvog stuba i drugog stuba nacionalne Strategije razvoja 2030.

Administrativna opterećenja za kompanije	N/A
Test za MSP	N/A

Naredni koraci	
Kratkoročni	Usvajanjem Koncept dokumenta formira se radna grupa za izradu nacrtu zakona.
Srednjoročni	<p>Nakon usvajanja Koncept dokumenta, najvažnije aktivnosti koje će se sprovesti u roku od dve do pet godina biće sledeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izrada i usvajanje Nacrta zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti i inovacijama - Izrada i donošenje podzakonskih akata koji proizilaze iz Zakona o sprovođenju zakonskih odredbi. - Sprovođenje Nacionalnog plana nauke. - Sprovođenje Nacionalnog razvojnog plana-2023-2025.

Uvod

Nakon procene trenutnog stanja naučnih dostignuća i inovacija na Kosovu i identifikacije izazova razvoja nauke i inovacija, na osnovu očekivane interakcije između osnovnih nauka, građana i preduzeća, postoji potreba za izmenama Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti i usklađivanje/spajanje sa Zakonom o transferu znanja i tehnologije u jedan zakon, čijom realizacijom se stvara efikasan okvir za eliminisanje barijera za naučna istraživanja i inovacija (NI&I). Takođe, uzimajući u obzir međunarodne okolnosti u regionu i šire, posebno strategije za evroatlantske integracije Kosova, strategiju za pametnu specijalizaciju i dvostruke zelene i digitalne tranzicije, KD identifikuje oblasti koje treba da se promene.

KD se bavi nizom jasno definisanih i ograničenijih pitanja, jer oblast koju uređuje ne utiče na izmene drugih zakona, već samo Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti i transferu znanja i tehnologije, jer je ova oblast specifična što se tiče zakonodavstva, stoga nisu potrebne izmene i dopune drugih zakona.

KD nije vezan za sprovođenje pravnim tekovinama EU-a, ali treba da bude u skladu sa dostignućima međunarodne zajednice u ovoj oblasti, promovišući razvoj koji se dešavaju u ovoj oblasti u zemljama u razvoju.

Tokom analize radne grupe, uočeno je da postoje nedostaci u osnovnim zakonima koji se direktno ili indirektno bave naučnim istraživanjima, kao što su: Zakon o visokom obrazovanju u Republici Kosovo (ZVO), Zakon o naučnoistraživačkoj delatnosti (ZNID) i Zakon o naučnim inovacijama i transferu znanja i tehnologije.

U sadašnjem zakonu o visokom obrazovanju u Republici Kosovo (ZVO), naučna istraživanja nisu nametnuta jasnim kriterijumima kao neophodna i glavna delatnost za funkcionisanje Visokoškolske ustanove (VŠU)/univerziteta. Zakon o NID bavi se samo komponentom naučnoistraživačkog rada koja se obavlja u VŠU i naučnoistraživačkim institutima, ali ne postoji jasna veza između ZNID i ZVO u pogledu angažovanja akademskog osoblja u naučnoistraživačkom radu. Isto tako, postoji nedostatak profilizacije akademskog osoblja u zavisnosti od orijentacije u nastavi ili naučnoistraživačkom radu. Zakonski okvir treba da uređuje ova pitanja jer je neophodno da se naučni doprinos akademskog osoblja u VŠU uređuje izričito na osnovu zakona. U 2018. godini usvojen je i Zakon o naučnim inovacijama i transferu znanja i tehnologije, pa se ova tri zakona moraju dopuniti i usaglasiti kako bi se jasno precizirale obaveze akademskog osoblja univerziteta i naučnih radnika instituta za naučna istraživanja i utvrdio zakonski okvir koji ove aspekte povezuje sa relevantnim zakonima i stvara osnovu za obavljanje naučnih istraživanja i inovacija u cilju ekonomskog razvoja i povećanja kvaliteta istraživanja.

U cilju unapređenja gore navedenog problema, ovaj Koncept dokument ima za cilj usklađivanje i upotpunjavanje zakonskih okvira koji se odnose na naučnoistraživačku delatnost, zatim definisanje normi, uslova i kriterijuma za registraciju, licenciranje ili ponovno licenciranje delatnosti institucija naučnoistraživačke delatnosti i inovacija, na osnovu Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti (ZNID) i Zakona o naučnim inovacijama i transferu znanja i tehnologije (ZNITZT), redefinisane uloge NNS i izdavanje administrativnih normi koje dopunjuju zakon.

Slika 1: Tabela sa opštim informacijama o Koncept dokumentu

Naslov	KONCEPT DOKUMENT ZA NAUČNOISTRAŽIVAČKU DELATNOST I INOVACIJE
Vodeće ministarstvo	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, TEHNOLOGIJE I INOVACIJA
Kontakt osoba	Burim GASHI VD direktora Odeljenja za visoko obrazovanje i nauku Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija mob. +383 44-161-803 email: burim.gashi@rks-gov.net
NRP	Strateški cilj 4.4 Veći kvalitet, integritet i konkurentnost u visokom obrazovanju, Strateška mera 4.5.1 Konsolidacija zakonskog okvira i unapređenje okruženja za naučnoistraživačku delatnost i inovacije. Akcija za stratešku meru: Izrada Koncept dokumenta za naučnoistraživačku delatnost i naučne inovacije i transfer znanja.
Strateški prioritet	Nacionalni naučni program 2023-2028 (Cilj 1.) Razvoj efikasnog sistema naučnog istraživanja i inovacija Prioritet u ovom cilju je razvoj stabilnog i podsticajnog okruženja za naučna istraživanja i inovacije na Kosovu, podržanog funkcionalnom zakonskom infrastrukturom i rastom kulture za kredibilno naučno istraživanje u akademskim, naučnim i ekonomskim institucijama, uključujući ovde i strategiju i programe za rodnu ravnopravnost.
Radna grupa	Imena članova i institucija koje predstavljaju: Burim Gashi, MONTI Valdrin Dervishaj, MONTI Isni Kryeziu, MONTI Mihone Kerolli Mustafa, NNS Myzafere Limani, NNS Hysen Bytyqi, NNS Bajram Berisha, NNS Arbnora Dushi, NNS Qamile Sinanaj, MONTI Yllza Memeti, MONTI Fjolla Kačaniku, UP Fitore Fazliu, HERAS Donjeta Ibra, HERAS Fehmi Zylfiu, MONTI Fidan Kozhani, MONTI Sebahate Jupolli, MONTI
Dodatne informacije	Ovaj Koncept dokument je rezultat nedavnih zahteva za povećanje učešća kosovskih institucija i istraživača za NI&I u Evropskom istraživačkom prostoru (ERA) i povećanog učešća u projektima Horizon Europe. Stoga su glavni principi ERA-e, kao što su 1) Etika u istraživanju i inovacijama, 2) Rodna ravnopravnost, inkluzivnost i jednake mogućnosti za sve i 3) Društvena odgovornost, ujedno i osnovni vodič ovog Koncept dokumenta.

Poglavlje 1: Definicija problema

Osnovni problem u sprovođenju naučnoistraživačkoj delatnosti je nedostatak specifičnog zakonskog okvira koji omogućava razvoj efikasnog sistema naučnoistraživačkog i inovacionog sistema. ZNIDI se bavi samo naučnoistraživačkom komponentom koja se radi u VŠU i naučnoistraživačkim institutima, ali ne postoji jasna veza sa Zakonom o visokom obrazovanju i Zakonom o transferu znanja i tehnologije. Ovim zakonima nedostaju jasne definicije mehanizama izvršenja od strane aktera i lakši pristup za izvršioce. Isto tako, izmene su neophodne kako bi se uskladile i prilagodile nadležnosti i naziv MONTI-a.

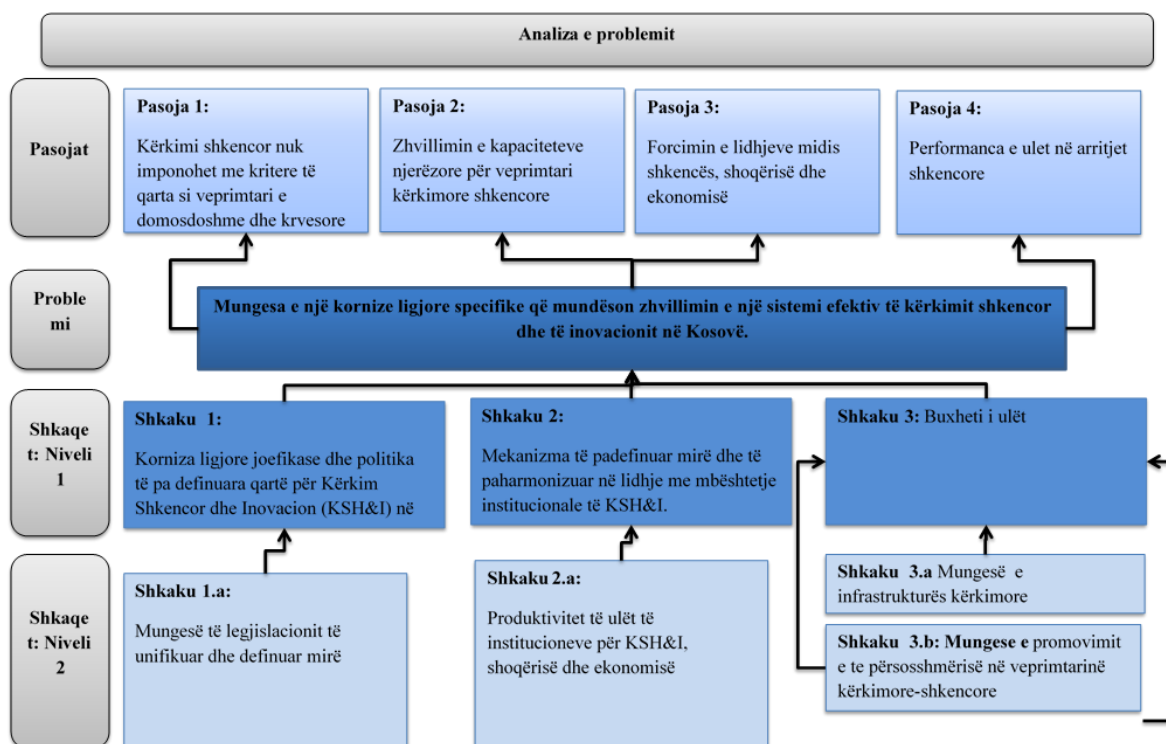
Uz nedostatak usaglašenosti zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti (ZNID) i naučnim inovacijama i transferu znanja i tehnologije, nastaviće se izostanak pripreme novih kadrova kroz prenošenje prethodnog znanja i kroz stvaranje znanja. Iz tog razloga, zakonski okvir treba da uređuje ova pitanja jer je neophodno da se naučni doprinos akademskog osoblja i istraživača na Kosovu uređuje izričito na osnovu dotičnih zakona.

Slika 2: Relevantni dokumenti politike, zakoni i podzakonski akti

Dokument politike, zakon ili podzakonski akt	Nadovezivanje sa politikom ili planskim dokumentom putem interneta ili sa zakonskim aktima u Službenom listu	Državna/e institucija/e odgovorne za sprovođenje	Uloga i dužnosti institucije /a
ZAKON BR. 04/L-135 O NAUČNOISTRAŽIVAČ KOJ DELATNOSTI (SLUŽBENI LIST REPUBLIKE KOSOVO / Br. 11 / OD 2. MAJA 2013. GODINE)	https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=8660	1. Naučnoistraživački instituti za transfer znanja i tehnologije, 1. Univerziteti 2. Nacionalni naučni savet, 3. Koledži 4. Kompanije 5. Preduzeća pojedinci, itd.	
ZAKON br. 06/L-049 O NAUČNOJ INOVACIJI I TRANSFERU ZNANJA I TEHNOLOGIJE (SLUŽBENI LIST REPUBLIKE KOSOVO / Br. 20 / OD 26. NOVEMBRA 2018. GODINE)	https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=18188	1. Naučnoistraživački instituti za transfer znanja i tehnologije, 1. Univerziteti 2. Nacionalni naučni savet, 3. Koledži 4. Kompanije 5. Preduzeća	

		pojedinci, itd.	
<p>1. AU (MONT) br. 12/2019 o organizaciji, delovanju i sastavu Saveta za naučne inovacije i transfer znanja i tehnologije</p> <p>2. AU (MONTI) br. 11/2021 o transferu i oblicima transfera znanja i tehnologije</p> <p>3. AU (MONT) br. 17.2017 o registraciji i licenciranju NII.</p> <p>4. AU (MONT) br. 01/2017 o naučnim publikacijama i izdanjima.</p> <p>5. AU (MONT) br. 26/2017 o primeni u malim naučnim projektima.</p> <p>6. AU (MONT) br. 27/2016 o finansijskoj podršci za primenu sredstava od MONT-a za naučne publikacije i izdanja, i</p> <p>7. AU (MONT) br. 28/2016 o kratkoročnim grantovima za mobilnost i za učešće na naučnim i međunarodnim konferencijama</p>	<p>2. https://masht.rks-gov.net/udhezimi-administrativ-mashti-nr-11-2021-transferi-dhe-format-e-transferit-të-dijes-dhe-teknologjisë-2/</p> <p>3. https://masht.rks-gov.net/ua-me-nr-17-2017-e-dt-22-12-2017-për-regjistrimin-dhe-licencimin-e-institucioneve-kërkimore-shkencore-2/</p> <p>4. https://masht.rks-gov.net/1-2017-ua-për-publikime-dhe-botime-shkencore/</p> <p>5. https://masht.rks-gov.net/ua-nr-26-2016-dt-22-11-2016-për-aplikim-në-projektet-e-vogla-shkencore/</p> <p>6. https://masht.rks-gov.net/ua-nr-27-2016-dt-22-11-2016-për-mbështetjen-financiare-për-aplikim-të-fondeve-nga-masht-për-botime-dhe-publikime-shkencore/</p> <p>7. https://masht.rks-gov.net/ua-nr-28-2016-dt-22-11-2016-për-grantet-afatshkurtra-të-mobilitetit-dhe-për-pjesëmarrje-në-konferenca-shkencore-dhe-ndërkombëtare/</p>	<p>11. Naučnoistraživački instituti za transfer znanja i tehnologije, 1. Univerziteti 2. Nacionalni naučni savet, 3. Koledži 4. Kompanije 5. Preduzeća pojedinci, itd.</p>	

Drvo problema koje prikazuje glavni problem, njegove uzroke i posledice

Efekti:

Tokom perioda sprovođenja nacionalnog naučnog programa i drugih naučnih aktivnosti na Kosovu, primećeno je da postoje nedostaci u osnovnim zakonima koji se direktno ili indirektno bave naučnim istraživanjima. Ovi zakoni su: Zakon o visokom obrazovanju u Republici Kosovo (ZVO), Zakon o naučnoistraživačkoj delatnosti (ZNID) i Zakon o naučnim inovacijama i transferu znanja i tehnologije. Drugi problem identifikovan od izostanka usklađenosti zakonskog okvira o istraživačkoj delatnosti i inovacijama predstavljaju efekti koji se uglavnom odražavaju na to da se naučna istraživanja ne nameću jasnim kriterijumima kao neophodna i osnovna delatnost za funkcionisanje Visokoškolskih ustanova (VŠU)/univerziteta. Postojanje loše definisanih i neusklađenih mehanizama vezanih za institucionalnu podršku NI&I odražava slab razvoj ljudskih kapaciteta koji se bave istraživačkim aktivnostima i jačanje veze između nauke, društva i ekonomije. Dok nizak budžet izdvojen za nauku utiče na slab učinak u naučnim dostignućima, što svrstava Kosovo među zemljama sa najnižom produktivnošću u odnosu na zemlje regiona.

Glavni problem

Za sprovođenje naučnoistraživačke delatnosti i naučnih inovacija glavni problem je nedostatak specifičnog zakonskog okvira koji omogućava razvoj efikasnog naučnoistraživačkog i inovacionog sistema.

Uzroci

Iz analiza sa interesnim grupama, identifikovana su tri uzroka koji ometaju razvoj nauke i inovacija:

- I. Neefikasan zakonski okvir i politike koje nisu jasno definisane za naučna istraživanja i inovacije

(NI&I) na Kosovu;

- II. Mehanizmi koji nisu dobro definisani i koji nisu jasno usklađeni u vezi sa institucionalnom podrškom NI&I, uključujući i nizak budžet;
- III. Niska produktivnost institucija za NI&I u nedostatku jedinstvenog i jasno definisanog zakonodavstva.

Ova tri uzroka u usko povezani jedan sa drugim i poboljšanje stanja zahteva rešavanje promena koja su navedena u preporukama radne grupe.

Naziv zainteresovane strane	Uzrok/ci sa kojima je strana povezana	Efekat/ti za koje je strana povezana	Način kojom je strana povezana sa ovim uzrokom (uzrocima) ili efektom (efektima)
Agim Kukaj - ME Laura Zherka - MIPT Valbone Dushi - MIPT Qamile Sinanaj - MONTI Jeton Karaqica – KP Zef Dedaj - KIESA Edmond Hajrizi – UBT Vjollca Çavolli - STIKK Uranik Begu - ICK Lulzim Rafuna - PKK Fetah Podvorica - KANU Qëndresa Shala - KP Lulzim Syla - ELEN Fatos Osmani – Pri filmfest Shqipe Dema Berat Mustafa – Fluidi Group Muhamet Hashani – MIPT Arieta Pozhegu - UDP	Povezanost industrije sa naučnim istraživanjima, u cilju povećanja ne samo proizvodnje i ekonomskog razvoja, već i ostvarivanja uspostavljanja adekvatnog sistema naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije.	Efekat dokumenta ima za cilj utvrđivanje pravila za način organizacije i funkcionisanja naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije.	Međusobna povezanost između akademije i privatnog sektora/industrije.

Poglavlje 2: Ciljevi

Ciljevi i zadaci

Suočavanje sa aktuelnim izazovima i problemima, sa posebnim naglaskom na povezanost industrije i ekonomije sa naučnim istraživanjima, u cilju povećanja ne samo proizvodnje i ekonomskog razvoja već i ostvarivanja uspostavljanja adekvatnog sistema naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije, kako bi bio efektivan i efikasan u upravljanju razvojem konkurentskog pristupa ekonomiji i nauci.

Ciljevi

Osnovni cilj ovog dokumenta je utvrđivanje pravila za način organizacije i rada naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije.

Konkretno, Koncept dokument ima za cilj:

1. Promenu postojećeg stanja i povećanje nadležnosti institucija, kompanija, preduzeća, organa i pojedinaca koji se bave naučnoistraživačkim delatnostima, inovacijama i transferom znanja i tehnologije, kao i da se jasno definišu norme koje uređuju pojedine segmente najboljeg funkcionisanja istraživačke delatnosti i inovacija.
2. Podizanje nivoa razvoja naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije sa uticajem na naučni i ekonomski razvoj zemlje, koji se može meriti pokazateljima razvoja Eurostata ili raznim međunarodnim priručnicima.
3. Uspostavljanje održivog i efikasnog sistema za oblast naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije u Republici Kosovo.

Identifikovani ciljevi su prihvatljivi, jer su takođe prioritet MONTI-a koji se poklapaju sa izradom normativnog akta, koji sumira sve norme koje uređuju oblast naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije u Republici Kosovo. Ovi ciljevi su ostvarivi iako su potrebni finansijski troškovi i posvećenost svih relevantnih aktera koji će se baviti ovim pitanjem.

Slika 3: Relevantni ciljevi Vlade

Relevantan cilj	Naziv relevantnog planskog dokumenta (izvor)
Strateški ciljevi - Predmet ovog dokumenta je utvrđivanje pravila za način organizacije i funkcionisanja naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije	Lista koncept dokumenata za 2022. godine, od 20.07.2022 Plan rada MONTI-a za 2022. godinu
Specifični cilj - Uporediva dostignuća sa drugim razvijenim zemljama u oblasti naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije.	Prema ovom Koncept dokumentu

Poglavlje 3: Opcije

Nakon analize realnog stanja i relevantnih strateških dokumenata zemalja regiona i konsultacija sa nacionalnim naučnim savetom i drugim zainteresovanim stranama, kao i na osnovu prioriteta naučnih oblasti EU, Nacionalnog naučnog programa i značajnih oblasti za ekonomski i društveni razvoj Kosova, zahtevi i prioriteti ERA i HORIZON Evropa su uzeti kao osnova, ovi prioriteti su se našli u osnovnom zakonodavstvu za istraživačke i inovacione aktivnosti svih zemalja Zapadnog Balkana kao i zemljama EU-a poput Austrije, Nemačke, Slovenije i Hrvatske.

Uzimajući u obzir da je većina zemalja u regionu prilagodila ove promene u poslednje tri godine, radna grupa predlaže povezivanje istraživačke delatnosti i inovacionih aktivnosti kako bi se povećali naučni rezultati Kosova na međunarodnom nivou i stvorile inovacije sa uticajem na ekonomski i socijalni razvoj Kosova.

Ovaj predloženi nacrt koncepta zasniva se na proceni stanja na osnovu tri vodeća principa:

- 1) Etika u istraživanju i inovacijama.
- 2) Rodna ravnopravnost, inkluzivnost i pravičan tretman mogućnosti za sve.
- 3) Društvena odgovornost.

Hrvatska je prilagodila zakonodavstvo o naučnoj delatnosti i inovacijama u oktobru 2022. godine, gde je glavni cilj unetih promena bio modernizacija sistema visokog obrazovanja, naučne delatnosti i inovacija jačanjem institucionalnih kapaciteta i usklađivanjem sa odobrenim osnovnim principima i vrednostima Evropskog prostora visokog obrazovanja (EHEA), Evropskog obrazovnog prostora (EEA) i Evropskog istraživačkog prostora (ERA). Iste godine Slovenija je usvojila i izmene zakonodavstva o istraživačkoj delatnosti i zakona o inovacionim delatnostima. Slovenija preduzima zakonske izmene u cilju poboljšanja postojećeg nacionalnog otvorenog naučnog ekosistema u okviru Plana oporavka i otpornosti, tj. da unapredi osnovnu mrežu organizacija koja vrše istraživanja, da uspostavlja istraživačke centre podataka i prilagodi rad javnih organizacija, koje se bave istraživanjem, po principima otvorene nauke i inovacija. Albanija, Severna Makedonija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Srbija su izradile nacionalne strategije za naučna istraživanja, tehnologiju i inovacije koje povezuju ove zemlje sa okvirnim programom EU Horizon za nauku i inovacije. U svim ovim zemljama pravnim aktima se uređuju inovativna delatnost, principi, ciljevi i organizacija sprovođenja rezultata inovativne delatnosti, naučnoistraživačka delatnost, tehničko-tehnološka znanja, pronalasci i inovacije, kao i osnivanje, status, nadležnosti, upravljanje i rukovođenje, finansiranje, nadzor poslovanja i druga pitanja u vezi sa Fondom za inovacije i razvoj tehnologije.

U zemljama EU, na primer, politika istraživanja i inovacija nemačke savezne vlade formirana je oko modela inovativne Nemačke. Cilj nemačke razvojne strategije je da pokrene Nemačku napred na njenom putu da postane lider u inovacijama u Evropi i svetu. Društvo otvoreno za inovacije i konkurentna i stabilna ekonomija su dva stuba ovog modela. Sličan model je

razvijen u Austriji, gde je strategija RTI 2030 zasnovana na jasnom opredeljenju za povećanje efikasnosti i konkurentne proizvodnje istraživačkih i inovacionih aktivnosti u zemlji.

Uzimajući u obzir analize gore navedenih zemalja, ovaj Koncept dokument se uglavnom zasniva na detaljnoj analizi politike Austrije, koncepta Evropske komisije i Nacionalnog naučnog programa, takođe kao referentnog okvira za razvoj Strategija RTI u budućnosti na Kosovu. Pored toga, ovaj Koncept dokument se takođe zasniva na nizu međusektorskih pitanja (Ciljevi održivog razvoja, digitalizacija, jačanje rodne ravnopravnosti u RTI, Otvorena nauka), kao i na polaznim tačkama izgradnje infrastrukture i inovacija sa zakonom koji vodi ka društvu otvorenom za inovacije i konkurentnu i stabilnu ekonomiju kao glavnog stuba ovog nacarta predloga. Predložene izmene takođe odgovaraju zahtevima programa Horizont, gde je Kosovo sada pridružena zemlja sa punim pravom prijave.

Radna grupa za izradu Koncept dokumenta u oblasti naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije u Republici Kosovo, razmatrala je tri opcije navedene u nastavku kako bi se postigli ciljevi, predviđeni u Poglavlju 2.

Prva opcija je opcija status quo, odnosno opciju bez promene.

Druga opcija je opcija za poboljšanje sprovođenja i izvršenja zakonskog okvira koji je na snazi.

Treća opcija je spajanje i stvaranje novog Zakona u oblasti naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije u Republici Kosovo.

Poglavlje 3.1: Opcija bez promena

Ostanak u postojećoj situaciji utiče na stagnaciju/poteškoće u razvoju koji treba da se desi u oblasti naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije u Republici Kosovo. Opcija 1 funkcionisala bi samo uz jačanje upravnih postupaka, podizanje kapaciteta osoblja u okviru MONTI-a, ova opcija takođe zahteva veće finansijske obaveze za razvoj i sprovođenje pratećeg zakonodavstva u skladu sa Nacionalnim programom nauke i postojeće strategije, kao i one za evroatlantske integracije Kosova, pametnu specijalizaciju i onu za dvostruke zelene i digitalne tranzicije. Međutim, ovo prateće zakonodavstvo ne ispunjava sve kriterijume definisane osnovnim zakonom.

Poglavlje 3.2: Opcija za poboljšanje sprovođenja i izvršenja

Važeće zakonske odredbe nisu sveobuhvatne, stoga postoje nejasnoće i nedostatak jasne definicije nadležnosti za institucije, kompanije, preduzeća, organe i pojedince koji se bave oblastima naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije u Republici Kosovo. Dakle, mogućnost promene postojećeg stanja Statutom nije dovoljna i ne može se regulisati zbog nepostojanja programa, strategija, relevantnih podzakonskih akata i drugih oblika koji bi omogućili sprovođenje i unapređenje izvršenja važećih zakona.

Podzakonski normativni akti koji su doneti stupanjem na snagu ovih zakona počeli su da se primenjuju uz znatne poteškoće, jer važeći zakoni ne definišu jasno nadležnosti aktuelnih trendova i razvoja relevantnih institucija.

Jedina mogućnost za uticaj kroz ovu opciju je poboljšanje izvršenja važećeg zakona, što je teško sprovesti zbog nedostatka programa, strategija, relevantnih podzakonskih akata i drugih oblika koji bi omogućili sprovođenje i unapređenje izvršenja aktuelnog zakona.

Izrada programa koji bi unapredio izvršenje zakona je gotovo nemoguće uraditi sa postojećim kapacitetima, potrebno je razjasniti ovlašćenja, potreban je novi napredniji zakon sa jasnim ovlašćenjima za institucije za sprovođenje, ujedno potrebno je izraditi podzakonske akte na vreme, kako je to predviđeno Zakonom, za uređenje postupaka tretiranja naučnoistraživačkih istraživača i pomoćnog osoblja.

Shodno tome, ova opcija je teško primenljiva, jer od stupanja na snagu zakona ZNID i ZNITZT, i uprkos zakonskih inicijativa relevantnih institucija koje sprovode odredbe ovih zakona, naučnoistraživačka delatnost neophodna za ostvarivanje ciljeva u okviru naučnih istraživanja i inovacija zahteva mnogo više finansijske, infrastrukturne i pravne podrške.

Poglavlje 3.3: Treća opcija: Izmene i dopune Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti i spajanje sa Zakonom o inovacijama, transferu znanja i tehnologije u jedan zakon.

Promena postojećeg pristupa u unapređenju podizanja standarda u oblasti naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije u Republici Kosovo, izradom zakona prema međunarodnim standardima kao i najboljim praksama iz najrazvijenijih zemalja EU-a, stvorilo bi veće mogućnosti svim akterima koji se bave oblašću naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije u Republici Kosovo. To bi uticalo i na ubrzani razvoj zemlje, jer su dostignuća u ovoj oblasti vezana i sa ekonomskim-socijalnim razvojem i međunarodnom konkurencijom.

Generalno, ovim novim zakonom se uređuju: osnivanje, delatnost, organizacija i upravljanje naučnoistraživačkih institucija, prava i obaveze naučnih radnika i istraživača u ovoj delatnosti, pozicija Nacionalnog naučnog saveta, izrada, usvajanje i sprovođenje Nacionalnog programa nauke, osnove finansiranja naučnoistraživačke delatnosti, kao i druga pitanja koja se odnose na naučnoistraživačku delatnost na Kosovu. Ovim zakonom je uređeno i podizanje naučnoistraživačkih kapaciteta kao veoma važan proces u razvoju kvalitetnog istraživanja. Posebno, koncept preporučuje da se spajanjem ovih zakona uređuje:

- a. kriterijum za osposobljavanje kadrova i podizanje kapaciteta za naučnoistraživački rad kao i podizanje standarda za uključivanje u metodologiju i tehniku naučnoistraživačkog rada studenata na master i doktorskim studijama.
- b. Standard za izradu i odbranu diplomskih radova na masteru, doktorskih teza i postdoktorskih studija za unapređenje naučnoistraživačkog rada u zemlji i svetu.
- c. Koncept istraživačkih organizacija – izbrisati koncept organizacije kao ekonomske jedinice i promeniti ga na sledeći način. Istraživačke organizacije se ne mogu definisati kao ekonomske jedinice, ali se mogu definisati kao:

Istraživačke institucije:

- Univerziteti posebno sprovode naučna, umetnička i razvojna istraživanja u realizaciji istraživačkih programa od strateškog interesa za Republiku Kosovo, umetničko stvaralaštvo i profesionalnu delatnost. Univerziteti će obavljati svoje dužnosti u skladu sa potrebama zajednice u kojoj deluju.

- Koledži i univerziteti primenjenih nauka nude visoko stručno, umetničko obrazovanje i stručno formiranje u skladu sa potrebama zajednice u kojoj deluju.
 - Naučna istraživanja sprovode javni naučni instituti. Njihov zadatak je da sprovode naučne programe od strateškog interesa za Republiku Kosovo i da zajedno sa univerzitetima stvaraju naučnu infrastrukturu od interesa za ceo sistem nauke i visokog obrazovanja. Javni naučni instituti treba da učestvuju u procesu visokog obrazovanja u skladu sa ovim zakonom.
- d. Principe i ciljeve treba promeniti sa sledećim definicijama za naučni rad, delatnost itd. i napraviti razliku između naučnog rada i naučne delatnosti. Isto tako, treba preispitati i definiciju „akademske nastave“, jer se ona ne praktikuje u naučnim institutima, stoga, ovu stvar treba promeniti.
- Dodati naučni rad, kao što je:
Naučni rad neće biti podložan nikakvim formalnim ograničenjima ili zahtevima, osim onih koji proizilaze iz poštovanja naučne i istraživačke etike, zaštite ljudskih prava i zaštite lične i opšte bezbednosti na radu. Formalni uslovi u vezi sa obavljanjem naučne delatnosti i bavljenjem naukom ne mogu biti prepreka za slobodno bavljenje naukom i biće izričito propisani radi sticanja individualnih prava, predviđenih ovim zakonom i uredbama zasnovanim na naučni rad.

U smislu ovog zakona, naučni rad obavljaju naučni radnici na univerzitetima i institutima i drugim naučnim organizacijama, kao i lica izabrana za saradnju na radnim mestima u ovim organizacijama kao i drugi naučnici koji su ispunili uslove za obavljanje naučnog rada u skladu sa odredbama ovog zakona. U naučnom radu, u skladu sa ovim zakonom, učestvuju studenti postdiplomskih studija i lica izabrana za stručni rad.

f. Naučna delatnost definiše se kao naučna delatnost koju obavljaju univerziteti i njihove sastavne jedinice, javni naučni instituti, Akademija nauka i umetnosti, kao i druga pravna lica i njihove organizacione jedinice upisane u Registar naučnih organizacija, kao i delatnost institucije od posebnog interesa za Republiku Kosovo (kao što su Akademija nauka i umetnosti i Albanološki i istorijski institut i drugi instituti od interesa koji se mogu osnovati) uređuju se posebnim zakonima.

g. Dodati primenu principa otvorene nauke (open science) sa javnim sredstvima.

h. Izuzev slučajeva kada je ovim zakonom drugačije određeno, odredbe zakona o ustanovama biće primenjene u visokoškolskim ustanovama i ustanovama u okviru sistemu nauke. Dodati odredbu za asocijacije i konzorcijume, kao i privatne institucije i fakultete kao istraživačke organizacije:

- Asocijacija/konzorcijum univerziteta je ustanova u kojoj su povezana dva ili više univerziteta, koji imaju sva prava i obaveze univerziteta, u skladu sa ovim zakonom i zakonom o ustanovama. Struktura takva asocijacije biće uređena osnivačkim aktom i statutom.
- Preispitati način finansiranja naučnoistraživačke delatnosti. Izdvajanje ukupnog budžeta centralnog nivoa je u iznosu od 2.364.007.143 milijarde, od ovog iznosa budžeta 0.7% godišnjeg domaćeg budžeta je za naučnoistraživačke delatnosti i naučne inovacije i dostiže iznos od 16.548.050 miliona, u skladu sa ZNID-om br. 4L-135 U okviru zakona

predlaže se i osnivanje Agencije za nauku u okviru MONTI-a. Sredstvima za naučnoistraživačku delatnost i sredstvima koja su namenjena za inovacione delatnosti, transfer znanja i tehnologije biće upravljano u skladu sa važećim zakonodavstvom.

- Ostale predložene izmene su:
 - Zameniti reč pomoć sa rečju podrška i da se uskladi sa Zakonom o transferu znanja.

(Kako bi se ojačala apsorpcija projektnih mogućnosti iz inostranstva i stvaranja uslova za međunarodno partnerstvo, predlaže se da bude jedan savet za oba zakona)

- Pravna i fizička naučnoistraživačka lica. Da se definiše pravni status ova dva naučna instituta (2.3 albanološki i 2.4 istorijski).
- Predlaže se izrada posebnih zakona za institute na osnovu ANK-a. Dodati i izdavanje administrativnih uputstava o načinu osnivanja, akreditacije, priznavanja istraživačkih institucija. Dodati javne, javno-privatne i privatne institute.
- Urediti način saradnje nauke i inovacija u vezi između industrije i akademije.
- Urediti način osnivanja instituta i zakonom omogućiti zakonom da relevantne jedinice mogu osnovati relevantne institute, ali akreditaciju vrši NNS, a licenciranje vrši MONTI.
- Precizirati delatnost instituta, delatnost Nacionalnog naučnog saveta u vezi sa akreditacijom instituta i da utvrđuje uslove za delatnost instituta.
- Prilagoditi termine koji se koriste kao što je reč briga i zameniti sa brine i podstiče; Reč „napreduje“ zameniti je rečju „razvija se“
- Uključiti prioritete nacionalnog programa nauke kao što su: Primenjuje prioritete oblasti za povećanje konkurentnosti ekonomije Kosova, utvrđene prema NNS-u.
- Promeniti rečenicu u: bavi se povezivanjem nauke i visokog obrazovanja kroz saradnju sa univerzitetima, industrijom, zajednicom i drugim institucijama u okviru svog delokruga (da se ukloni visokog obrazovanja);
- Preporučuje se dodavanje novog člana koji definiše: Naučnoistraživački instituti biće predmet procesa akreditacije.

Grupa predlaže da u novom zakonu objavljivanje podataka treba učiniti obaveznim, jer je to prepušteno na milost institucija i samim tim postaje neophodno. Isto tako, treba uspostaviti opštu odredbu koja takođe uključuje platformu u KRIS i uključivanje institucija u Informacionom sistemu Kosova za naučna istraživanja. Prema analizi, nastaje potreba za donošenjem podzakonskog akta kojim bi se utvrdio način rada KRIS-a. Ova promena je u suprotnosti sa ciljevima nacionalnog naučnog programa.

U okviru novog zakona preporučuje se da postoji posebna odredba koja se bavi etikom u naučnoistraživačkom radu i upravljanju podacima i poziva na donošenje podzakonskog akta za uređenje ovih pitanja. U nastavku nacionalne strategije razvoja, predlaže se da u zakonu bude posebna odredba koja se bavi transparentnošću i praćenjem ovog zakona. Takođe, u zakonu treba integrisati ciljeve razvoja inovacija, jasno definisati uslove za osnivanje Instituta kao i posebnu odredbu kao dodatak kojom se utvrđuju uslovi za osnivanje Instituta:

- **Univerzitetski institut**
 - (1) Univerzitetski institut je sastavna jedinica univerziteta, osnovana radi obavljanja naučne delatnosti u jednoj ili više naučnih oblasti koje su međusobno povezane.

Institut može obavljati i stručne poslove i učestvovati u nastavi u skladu sa uredbama univerziteta.

- (2) Univerzitetski institut ima direktora, Akademski savet i druge organe, čiji se način osnivanja, nadležnosti i ovlašćenja utvrđuju Statutom Univerziteta i uredbom Univerzitetskog instituta. Direktora imenuje Senat univerziteta, a mandat i način rada utvrđuje se Statutom univerziteta.
 - (3) Unutrašnja organizacija Univerzitetskog instituta, njegovi organi i njihova ovlašćenja i druga pitanja u vezi sa radom Univerzitetskog instituta, uređuju se statutom i/ili uredbama Univerzitetskog instituta, uz pravilno sprovođenje odredaba ovog zakona koje se odnose na naučne institute.
 - (4) Univerzitetski instituti mogu učestvovati u pravnim radnjama pod nazivom univerziteta i svojim profilom ako je to definisano Statutom Univerziteta.
- Preispitati Upravni odbor jer blokira rad instituta. Preformulisati sastav upravnog odbora instituta. Direktor treba da bude deo odbora, ali bez prava glasa.
 - Naučnom savetu u novom Zakonu o nauci pripojiti i Savet za naučne inovacije.
 - Izbor direktora u institutima treba preformulisati u zavisnosti od odredbi utvrđenih zakonom za pravni položaj instituta.
 - Upravni odbor, na osnovu predloga naučnog saveta, donosi statut i akte za organizaciju rada i stvaranje uslova za obavljanje naučnoistraživačke delatnosti.
 - Naučnim savetom treba da predsedava zaposleni iz redova instituta, koji ima zvanje naučnog savetnika i bira se glasovima članova NSI.
 - Direktor ne može biti biran duže od dva mandata.

Radna grupa preporučuje dodavanje posebne tačke za javno-privatne institute kao i za gubitak naučnoistraživačkog statusa instituta ili drugog pravnog lica.

Radna grupa preporučuje da se ova pitanja preformulišu i da bude u skladu sa akreditacijom. Takođe se u novom zakonu preporučuje da se doda tačka povezivanja između prakse, nauke, umetnosti i visokog obrazovanja.

Dalje, grupa preporučuje da:

- (1) Univerzitet/Institut, kao i fakulteti i akademije umetnosti, uz saglasnost univerziteta/instituta, osnivaju organizacije ili njihove interne organizacione jedinice u kojima će se obavljati aktivnosti koje povezuju praksu, nauku, umetnost i visoko obrazovanje i naučne inovacije sa radom u kome mogu da učestvuju i studenti (inženjerski, laboratorijski centri, seminari, pravni centri, centri za socijalnu rad i za drugu pomoć građanima, veterinarstvo i drugi centri kao što su univerzitetske bolnice i/ili druge klinike, eksperimentalni centri, proizvodni centri, turističke i slične organizacije, studiji, umetničke grupe, galerije, radio i televizijske stanice i drugo).
- (2) Ostvarena dobit izvođenjem radova koristiće se isključivo u svrhu unapređenja rada univerziteta i sastavnih jedinica.
- (3) Ako je određena delatnost uređena posebnim pravilima (zdravstvo, pravna pomoć i drugo), osnivaju se posebne organizacije kao što su instituti ili inovacioni centri i biće uređen njihov rad, uz saglasnost nadležnog ministra ili nadležnih saveta.
- (4) U skladu sa statutom i licencom, visokoškolske ustanove mogu, na osnovu ugovora sa relevantnom organizacijom (bolnica, dom zdravlja, firma, kancelarija, kompanija, specijalizovana ustanova, državni organ i slično), da organizuju deo nastave u ovom

centru/ili sa pravnim licem pod rukovodstvom nastavnika i uz odgovarajuće učešće specijalista ove oblasti.

Dalje, radna grupa preporučuje da se zvanja iz istraživanja usaglase sa Evropskim okvirom - ERA, kao i da se dodaju institucije o tome ko ima pravo da dodeljuje zvanja. Preporuka radne grupe je da MONTI ne vrši ekvivalentnost naučnih zvanja. Ukloniti kao referencu, ali dodati tačku u kojoj institucije imaju pravo da dodeljuju naučna zvanja i procedure, npr.:

Institucija i procedura sticanja naučnih zvanja:

- (1)** Sticanje naučnog znanja ne zavisi od radnog mesta.
- (2)** Naučno zvanje stiče se na osnovu pokrenutog postupka uz zahtev za izbor lica koje smatra da ih ispunjava uslove za izbor u određeno naučno zvanje. Postupke mogu pokrenuti i naučne organizacije (univerziteti i naučni instituti) sa kojima podnosilac zahteva ima zaključen ugovor o radu ili ima bilo koju naučnu saradnju.
- (3)** Zahtev za izbor u naučno zvanje podnosi naučnik u organizaciji ovlašćenoj za izradu dela izbornog postupka. Da li je lice koje se bira je zaposleno u ovlašćenoj naučnoj ustanovi za izradu dela izbornog postupka. Ova ustanova će biti sama nadležna za izradu dela postupka. Naučno zvanje dobijaju i naučnici koji deluju unutar zemlje, a nemaju ugovor o radu sa predmetnom institucijom.
- (4)** Ako nijedna naučna organizacija nije ovlašćena da sprovodi deo izbora, postupka u određeno naučno zvanje u određenoj naučnoj ili umetničkoj oblasti ili interdisciplinarnoj naučnoj ili umetničkoj oblasti, a nije imenovana terenska komisija ili interdisciplinarna oblasna komisija, postupak izbora volja sprovodi nadležno veće naučne ili umetničke oblasti. Ako nijedan savet naučne ili umetničke oblasti nije ovlašćen da vodi postupak, tada postupak izbora sprovodi Nacionalni naučni savet.

Radna grupa preporučuje usklađivanje naučnih zvanja u odnosu na javna i akademska zvanja i njihovo usklađivanje sa Evropskim okvirom. Da biste dodali članak koji definiše registraciju u naučne registre kao što je KRIS:

Registar naučnih organizacija i naučnika

- (1) Ministarstvo vodi Registar naučnoistraživačkih ustanova i inovacionih i naučnih organizacija.
- (2) Upis u Registar naučnika vrši se na osnovu rešenja za izbor u naučno ili akademsko zvanje i od strane Organizacije na osnovu zahteva na osnovu zakona o obavljanju naučne delatnosti.
- (3) Ministar posebnim uredbama utvrđuje uslove i postupak za upis u registre i brisanje iz registra, organizaciju i način njihovog vođenja i sadržaj obrazaca zahteva za upis i obrazaca za potvrde registra.
- (4) Organizacije i naučni radnici koji nisu upisani u registar ili koji su iz njega uklonjeni, ne mogu se finansirati iz državnog budžeta ili bilo kojeg javnog granta. Izuzetno, strane organizacije i strani naučnici mogu se, iako nisu upisani u registar, na predlog Nacionalnog naučnog saveta, finansirati iz državnog budžeta ako učestvuju u projektu od značaja za Republiku Kosovo.

Grupa preporučuje da se precizira da članovi treba da budu interni i spoljni, najmanje jedan da bude izvan dotičnog instituta.

- Termin stručan treba zameniti užim naučnim oblastima, isto tako i davanje prava institutima i institucijama koje imaju licencu da takođe imaju pravo da dodeljuju zvanja svakom inovativnom istraživačkom institutu koji ima licencu.
- Urediti delatnost Nacionalnog naučnog saveta, i da se doda oblast inovacija, i takođe doneti podzakonski akt kojim se uređuje delatnost i odgovornosti NNS-a.
- Razmotriti i dopuniti konstitutivnu sednicu razrešenje članova i jasno definisati razrešenje predsedavajućeg i članova Nacionalnog naučnog saveta, kao što su: Predsedavajući ili član Nacionalnog naučnog saveta može biti razrešen dužnosti od strane Skupštine Kosova na predlog Vlade Republike Kosovo i Nacionalnog naučnog saveta pre isteka mandata na koji je imenovan:

1. na njegov/njen zahtev;
2. ako obavlja poslove nespojive sa radom u Nacionalnom naučnog saveta;
3. ako on ili ona ne uspeva da izvrši njegovu ili njenu dužnost;
4. ako ona ili ona postane nesposoban/na za obavljanje dužnosti;
5. ako svojim postupcima šteti ugledu njegove dužnosti.

(2) U slučaju razrešenja sa funkcije, Skupština Kosova, na predlog Vlade Republike Kosovo, imenuje novog predsednika ili člana na period do isteka mandata razrešenog predsednika ili člana.

- Preispitati način vrednovanja naučnih projekata i dodati stručnu i naučnu procenu projekata.
- Dodati novi stav kojim se definiše da se sredstva mogu obezbediti međunarodnim programima.

Poglavlje 4: Identifikacija i procena budućih uticaja

Tabela u nastavku predstavlja najznačajnije uticaje koji su identifikovani. Prilozi od 1 do 4 predstavljaju procenu svih uticaja u skladu sa sredstvima za identifikaciju ekonomskih, socijalnih, ekoloških uticaja i uticaja na osnovna prava. Ova sredstva su navedena u Priručniku za izradu Koncept dokumenta. Četiri priloga takođe pokazuju procenu značaja različitih uticaja i željeni nivo analize.

Slika 4: Najznačajniji uticaji koji su identifikovani za kategoriju uticaja

Kategorije uticaja	Identifikovani relevantni uticaji
Ekonomski uticaji	Sve tri opcije će imati ekonomski uticaj, uglavnom na troškove subjekata koji se bave oblašću istraživanjem, naučnim aktivnostima, inovacijama i transferom znanja i tehnologije u Republici Kosovo.
Društveni uticaji	Sve tri opcije imaće društveni uticaj, posebno na subjekte uključene u proces istraživanja, naučne aktivnosti, inovacije i transfer znanja i tehnologije.

Uticaji na životnu sredinu	Sve tri opcije će imati uticaj na životnu sredinu
Uticaji na osnovna prava	Bez uticaja
Rodni uticaj	Bez uticaja
Uticaji društvene jednakosti	Ima indirektan uticaj
Uticaji na mlade	Ima uticaja
Uticaji na administrativno opterećenje	Bez uticaja
Uticaj na MSP	Bez uticaja

[Ovde opišite informacije koje su prikupljene i korišćene da bi se utvrdilo kakav se uticaj može očekivati za svaku opciju. Koristite konkretne dokaze i statistike]

Procena uticaja tri opcije razmatrane u Poglavlju 3 fokusirana je na četiri segmenta u kojima se očekuju glavni uticaji, a to su: ekonomija, društvo, životna sredina i osnovna prava.

Glavni očekivani ekonomski uticaji su u pogledu troškova subjekata koji se bave oblastima naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije u Republici Kosovo i sa tehničkog i prostornog aspekta kao i sa stručnog aspekta. osoblje angažovano u ovom procesu. U prvoj i drugoj opciji će doći do stagnacije u trenutnoj situaciji i dalje. Najkvalitetniji se očekuje u Opciji 3, gde se očekuje da postoje jasne definicije nadležnosti svih subjekata i pojedinaca koji se bave oblastima naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije, a to je tada međusobno povezan i u saradnji sa ekonomijom zemlje uticaću na ekonomski razvoj.

Kao što smo gore pomenuli u prvoj i drugoj opciji, očekivani društveni uticaji su isti. U trećoj opciji izmenama i dopunama dva zakona koji uređuju oblast istraživačke, naučne delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije, doći će do pozitivnih rezultata u društvenom uticaju, jer je izgradnja kapaciteta u ovoj oblasti od posebnog značaja za društvo.

U pogledu uticaja na životnu sredinu, prva opcija ostaje ista. Do druge opcije biće pomaka u ovom pravcu. Treća opcija će imati pozitivan uticaj na životnu sredinu, jer će svaki subjekat i pojedinac imati definisane odgovornosti da prioritet zaštite i očuvanja životne sredine tokom razvoja u ovoj oblasti.

Što se tiče osnovnih ljudskih prava, sve tri opcije nemaju nikakvog uticaja. Što se tiče rodno uticaja, tri opcije nemaju uticaja.

Što se tiče uticaja socijalne jednakosti, tri opcije imaju indirektan uticaj, ali bi treća opcija uticala na društveno blagostanje građana zemlje.

Što se tiče uticaja na mlade, tri opcije imaju indirektan uticaj, ali bi treća opcija uticala na blagostanje mladih u zemlji, jer bi se povećala njihova perspektiva za rad i istraživanje.

Bez uticaja na administrativno opterećenje.

Bez uticaja na MSP.

Poglavlje 4.1: Izazovi sa prikupljanjem podataka

[Prikupljanje podataka za Koncept dokument počinje na samom početku. Mogu se pojaviti izazovi u prikupljanju podataka i to treba jasno objasniti. Ovo ukazuje da su uloženi napori da se podaci prikupljaju i da neke informacije možda nedostaju. Ovde jasno opišite na koje izazove ste naišli tokom prikupljanja podataka.]

Svi članovi radne grupe koji su došli iz različitih institucija i organizacija dobili su i prezentovali podatke za popunjavanje KD-a. Nije bilo poteškoća u prikupljanju podataka jer razvoj i investicije u ovoj oblasti nisu dovoljno visoki da bi zahtevali povećanu posvećenost stručnjaka za prikupljanje podataka.

Ovom KD nedostaju informacije o uticaju KD-a na srednja i mala preduzeća, iako smo pokušali da ih pružimo u različitim oblicima. Ali s obzirom na razvoje u ovoj oblasti, nema tačnih informacija o uticajima na MSP.

Poglavlje 5: Komunikacija i konsultacije

[Ovde navedite ključne zainteresovane strane, koje su identifikovane na Slici 5 iz Poglavlja o Definisanoj problemu. Navedite glavne zaključke koji su proizašli iz konsultativnih aktivnosti u tekstu. Navedite sve konsultativne aktivnosti koje su sprovedene u tabeli u nastavku. Priložite priloge o aktivnostima konsultacija i komunikacije, kao što su saopštenja za javnost, izveštaji o događajima itd. Ako neke zainteresovane strane nisu konsultovane, objasnite zašto. Ako su veoma važne zainteresovane strane pozvane da učestvuju u konsultativnim aktivnostima, ali nisu učestvovala, navedite povod kojim je poziv upućen, a stranka nije učestvovala. Takođe objasnite koje su druge radnje preduzete kako bi se osiguralo da će zainteresovane strane biti u mogućnosti da se uključe u konsultativne aktivnosti.]

Komunikacija je sprovedena sa: Istraživačko-naučnim institutima i za transfer znanja i tehnologije, univerzitetima, Nacionalnim naučnim savetom, koledžima.

Komunikacija sa istraživačko-naučnim institutima i za transfer znanja i tehnologije, univerzitetima, Nacionalnim naučnim savetom, koledžima realizovana je kako uz učešće predstavnika ovih institucija u Komisiji za izradu KD-a, tako i preko Vladine platforme. Komentari su pregledani i većina njih je inkorporirana u KD-u.

Komunikacija sa državnim institucijama (nadležnim ministarstvima), Sekretarijatom za podršku Vlade - KP, Agencijom za rodnu ravnopravnost, Kancelarijom predsednika, Sekretarijatom Konsultativnog veća za zajednice, Ombudsmanom, Agencijom za informacije i privatnost (AIP), Privrednom komorom, NVO-ima i VO-ima i pojedincima i sa svim predstavnicima relevantnih institucija za proces preliminarnih i javnih konsultacija koji su obavljani slanjem KD-a za komentare u preliminarnim konsultacijama od 15 radnih dana i u javnoj raspravi za 15 radnih dana. Isto tako i preko Vladine platforme.

Komentari su razmatrani i većina njih su inkorporirani u KD-u.

Komisija za izradu Koncept dokumenta održala je na desetine sastanaka i radionica i takođe je tražila pomoć stručnjaka u određenim oblastima kao što je oblast Uticaj na srednja i mala preduzeća (UMSP).

Faze Javnih konsultacija i stručnjacima iz ove oblasti bile su veoma iscrpne i uticale su da ovaj KD bude kompletan i veoma sadržajan i primenljiv u adekvatnom zakonodavstvu.

Preliminarne konsultacije sa svim nadležnim akterima su obavljene od 28.04.2023. do 22.05.2023. godine. Primitveni komentari su pažljivo razmotreni i inkorporirani u KD-u.

Javne konsultacije sa svim nadležnim akterima su obavljene od 28.07.2023. do 17.08.2023. godine. Primitveni komentari su pažljivo razmotreni i inkorporirani u KD-u.

KD je objavljen na Platformi Vlade od 28.07.2023. do 17.08.2023. godine. Primitveni komentari su pažljivo razmotreni i inkorporirani u KD-u.

Slika 5: Pregled komunikacijskih i konsultativnih aktivnosti sprovedenih za koncept dokument

Proces konsultacija ima za cilj:						
Glavni cilj	Ciljna grupa	Aktivnost	Komunikacija/o baveštenje	Indikativni rok	Neophodan budžet	Odgovorno lice
Sastanak je otvoren za sve zainteresovane strane	Sve zainteresovane strane 1. Naučnoistraživački instituti za transfer znanja i tehnologije, 1. Univerziteti 2. Nacionalni naučni savet, 3. Koledži 4. Kompanije 5. Preduzeća, pojedinci itd.	Javni skup Učešće u radu Komisije za izradu ovog KD-a kao i iznošenje konkretnih predloga iz ove oblasti	U usmenim sastancima Komisije su pismeno dostavljeni komentari za izradu KD-a.	Pod početka izrade KD-a do njegove finalizacije.		Burim Gashi
Pismene javne konsultacije Preliminarne diskusije su sprovedene od 28.04.2023 do 22.05.2023. godine Javna rasprava je sprovedena od 28.07.2023	Sve zainteresovane strane ali i svi predstavnici institucija i organizacija koja su predviđena konsultacijama u Listi izrađeni od PK u okviru KP-a	Objavljivanje konsultacija na portalu za javne konsultacije KD je objavljen na Vladinoj platformi od 28.07.2023 do 17.08.2023. godine	Komentari su razmotreni inkorporirani u KD-u Glavni komentari su došli iz dve kancelarije KP-a i, s obzirom na razloge, kao takvi su prihvaćeni.	Preliminarna rasprava od 28.04.2023 do 22.05.2023 Javna rasprava od 28.07.2023 do 17.08.2023. godine	Potreban budžet za ovu oblast utvrđuje se finansijskim izveštajem koji sastavlja Odeljenje za finansije.	Burim Gashi

do 17.08.2023 . godine						
------------------------------	--	--	--	--	--	--

Poglavlje 6: Upoređivanje opcija

Ukoliko se bude odlučilo za alternativu postojećeg statusa Opcija bez promene, proces podizanja kvaliteta u visokom obrazovanju, naučnoistraživačkoj delatnosti, inovacijama, transferu znanja i tehnologije biće otežan, a takođe će biti teško orijentisati kadrove prema potrebama tržišta kao i naučnim dostignućima.

Ukoliko se odluči za drugu opciju, za 'poboljšanje sprovođenja i izvršenja' može doći do nekoliko manjih izmena dopunama podzakonskih akata, ali neće biti potrebnih izmena u ovoj oblasti.

Promenom postojećeg pristupa, izradom Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti, inovacijama, transferu znanja i tehnologije, stvoriće se efikasni i delotvorni mehanizmi za razvoj i unapređenje u ovoj oblasti koji bi uticali i na opšte ekonomsko-društvene razvoj zemlje. Takođe, biće jasno definisane nadležnosti za sve aktere koji se bave ovom oblašću.

Poglavlje 6.1: Planovi sprovođenja za različite opcije

Posledice tri opcija su:

Opcija 1: status quo – Ovom opcijom se ništa ne dobija jer takvo stanje ne doprinosi dešavanjima u ovoj oblasti koja su vezana za ekonomski razvoj zemlje. Stoga, niko na nivou države nema koristi od takvog stanja, naprotiv, trpi ekonomija zemlje.

Opcija 2: Promena postojeće politike

U nedostatku adekvatnog zakonodavstva, za jasno definisanje nadležnosti da se izbegnu problemi i izazovi ekonomskog i naučnog razvoja institucija, organa, kompanija, preduzeća i pojedinaca koji se bave ovom oblašću, kao i potreba za novim pristupima i reformama u tehnologiji i nova znanja, je već više nego neophodna, ali to ne može bez usvajanja izmena i dopuna zakona koji u potpunosti uređuje ovu oblast.

Opcija 3. Promena postojećeg pristupa sprovođenja

-Promena postojećeg pristupa se mora desiti, jer uređenje zakonom za naučnoistraživačku delatnost, inovacije, transfer znanja i tehnologije, biti veoma važna za državu iz sledećih razloga:

- Definisanjem kompetencija svih aktera koji se bave ovom oblašću i koji utiču na brzi razvoj naučnoistraživačke delatnosti i ekonomski razvoj;
- Rast ovlašćenja i odgovornosti aktera definisanih zakonom;
- Rast naučnoistraživačke i inovativne proizvodnje;

- Razvoj povoljne i konkurentne sredine za primenu naučnoistraživačke i inovativne delatnosti u zemlji i šire;
- Povećanje kapaciteta za transfer znanja i tehnologije unutar i van zemlje.

Negativne posledice

1. Posledice opcije 1 status quo su:

Ovom opcijom se ništa ne dobija jer takva situacija ne doprinosi razvoju modernog ekonomskog sistema i nauke orijentisane na inovacije. Isto tako, integracioni procesi će takođe postati znatno teži.

2. Posledice opcije 2, promena postojeće politike su:

I od druge opcije, promena postojeće politike kroz novi prateći zakonski okvir ne postiže sve ciljeve i kriterijume utvrđene pomoću dva postojeća zakona.

3. Posledice opcije 3, promena postojećeg pristupa sprovođenju.

Opcija 3, promena postojećeg pristupa sprovođenja nema negativnih posledica, naprotiv, donosi merljive ishode i naučni i ekonomski razvoj, što utiče na mnogo lakši pristup evropskim integracijama i regionalnim integracionim procesima.

[Ukratko rezimirajte opciju 3. Opišite kako se ova opcija bavi glavnim problemom, uzrocima i posledicama utvrđenim na Drvo problema.]

Slika 6: Plan sprovođenja za Opciju 1

Cilj politike	Izmene i dopune Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti i spajanje Zakona o inovacijama, transferu znanja i tehnologije u jedan zakon.	Očekivani iznos troškova.
Strateški cilj	<p>1. Promena postojećeg stanja i rast nadležnosti institucija, kompanija, preduzeća, organa i pojedinaca koji se bave naučnoistraživačkim delatnostima, inovacijama i transferom znanja i tehnologije, kao i da se jasno definišu normativi koji uređuju pojedine segmente najboljeg funkcionisanja istraživačkih delatnosti i inovacija.</p> <p>2. Podizanje nivoa razvoja naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije sa uticajem na naučni i ekonomski razvoj zemlje koji se može meriti pokazateljima razvoja Eurostata ili raznim međunarodnim priručnicima.</p> <p>3. Uspostavljanje održivog i efikasnog sistema za oblast naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije u Republici Kosovo.</p>	
	Proizvodi, aktivnosti, godina i odgovorna organizacija/odeljenje	
Specifični cilj 1	Utvrđivanje regulatornog okvira za naučnoistraživačku delatnost, inovacije i transfer znanja i tehnologije	

Promena postojećeg stanja i povećanje nadležnosti institucija, preduzeća, preduzeća, organa i pojedinaca koji se bave naučnoistraživačkim delatnostima, inovacijama i transferom znanja i tehnologije, kao i da se jasno definišu normativi koji regulišu pojedine segmente najboljeg funkcionisanja naučnoistraživačke delatnosti i inovacija.	Proizvod 1.1		Godina 1	Godina 2	Godina 3	Godina 4	Godina 5	Odgovorna institucija/odeljenje		
		Aktivnost 1.1.1 Usvajanje Koncept dokumenta	2023					Vlada; MONTI;		
		Aktivnost 1.1.2 Izmene i dopune i usvajanje ZNIDNI	2023	2024				Vlad; MONTI;		
Specifični cilj 2 Podizanje stepena razvoja naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije sa uticajem na naučni i ekonomski razvoj zemlje	Proizvod 2.1	Aktivnost 1.1.3 Razmatranje i izrada relevantnog dokumenta za sprovođenje		2024	2025	2026		MONTI; VŠU; OVONTI;		
		Povećanje produktivnosti naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije.								
			Godina 1	Godina 2	Godina 3	Godina 4	Godina 5	Odgovorna institucija /odeljenje		
	Aktivnost 2.1.1 Povećanje naučnih istraživanja		2024	2025	2026	2027	MONTI; OVONTI; VŠU; NII; Kompanije; Preduzeća; ltd.			
	2.1.2. Promovisanje									

		naučnoistraživačke delatnosti 2.1.3. Internacionalizacija naučnih istraživanja i inovacija							
Specifični cilj 3. Uspostavljanje održivog i efikasnog sistema za oblast naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije u Republici Kosovo	Proizvod 3.1	Održiv funkcionalan sistem za NIDI							
		Aktivnost 3.1.1 Razvoj trostruke spirale (NII-industrija-životna sredina i društvo) 3.1.2. Široka primena naučnog programa, strategije pametne specijalizacije i drugih relevantnih strategija 3.1.3. Osnaživanje i obogaćivanje KRIS-a 3.1.4. Stvaranje ekspertize za procenu i praćenje istraživačke delatnosti i finansiranja nauke i inovacija		2024	2025	2026	2027	MONTI; OVONTI; NII, VŠU, MSP/MMS, VO/NVO itd.	

Slika 6 Plan sprovođenja za Opciju 2

Opcija br. 2	Izmene i dopune Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti i spajanje sa Zakonom o inovacijama, transferu znanja i tehnologije u jedan zakon		Očekivani iznos troškova						
Cilj politike	Strateški cilj 4.4 Veći kvalitet, integritet i konkurentnost u visokom obrazovanju, Strateška mera 4.5.1 Konsolidacija zakonskog okvira i unapređenje okruženja za naučnoistraživačku delatnost i inovacije. Radnja za stratešku meru: Izrada Koncept dokumenta za naučnoistraživačku delatnost, naučne inovacije i transfer znanja.								
Strateški cilj	Proizvodi, aktivnosti, godina i odgovorna institucija/odeljenje								
	Specifični cilj 1	Proizvod 1.1	Sprovođenje Koncept dokumenta prema ovoj opciji neće imati dodatne budžetske implikacije na budžet Republike Kosovo jer se nastavlja sa trenutnim stanjem, međutim nastaviće se da se finansira za sistem naučnoistraživačke delatnosti i spajanje sa Zakonom o inovacijama, transferu znanja i tehnologiji koji nije dovoljno efikasan za trošenje javnog novca.						
Promena postojećeg stanja i povećanje nadležnosti institucija, kompanija, preduzeća, organa i pojedinaca koji se bave naučnoistraživačkim delatnostima, inovacijama i transferom znanja i tehnologije, kao i da se jasno definišu norme koje uređuju pojedine segmente najboljeg funkcionisanja istraživačke delatnosti i inovacija.									
Promenu postojećeg stanja i povećanje nadležnosti institucija, kompanija, preduzeća, organa i pojedinaca koji se bave naučnoistraživačkim delatnostima, inovacijama i	Aktivnost 1.1.1	2024	2025	2026	2027	Vlada; MONTI;	-		

transferom znanja i tehnologije, kao i da se jasno definišu norme koje uređuju pojedine segmente najboljeg funkcionisanja istraživačke delatnosti i inovacija.								
Fond za funkcionalizaciju Nacionalnog saveta	50,000	50,000	50,000	50,000	MONTI;	250,000.00		
Fond za funkcionalizaciju Naučnog saveta	150,000	150,000	150,000	150,000	MONTI;	750,000.00		
Stipendije za doktorante(40)	450,000	450,000	450,000	450,000	MONTI	2,250,000.00		
Akadska mobilnost (40)	150,000	150,000	150,000	150,000	MONTI	750,000.00		
Naučna izdanja i publikacije (10)	50,000	50,000	50,000	50,000	MONTI	250,000.00		
Naučnik godine (3)	15,000	15,000	15,000	15,000	MONTI	75,000.00		
VOUCHER šema (10)	50,000	50,000	50,000	50,000	MONTI	250,000.00		
Šema nastave zasnivajući se na istraživanje (15)	100,000	100,000	100,000	100,000	MONTI	500,000.00		
Stipendije za master studije (20)	150,000	150,000	150,000	150,000	MONTI	750,000.00		
Nove šeme koje nastaju nakon usvajanja Nacionalnog programa nauke (10)	85,000	85,000	85,000	85,000	MONTI	425,000.00		
Nakon stupanja na snagu Nacionalnog programa nauke (laboratorije) (5)	39,000	39,000	39,000	39,000	MONTI	206,000.00		
Ukupno	1,550,000	1,539,000	1,539,000	1,539,000	MONTI	7,706,000		

Slika 6 Plan sprovođenja za Opciju 3

Opcija br. 3			
Cilj politike	Izmene i dopune Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti i spajanje sa Zakonom o inovacijama, transferu znanja i tehnologije u jedan zakon.	Očekivani iznos troškova	Očekivani iznos troškova.
Strateški cilj	1. Promena postojećeg stanja i povećanje nadležnosti institucija, kompanija, preduzeća, organa i pojedinaca koji se bave naučnoistraživačkim delatnostima, inovacijama i transferom znanja i tehnologije, kao i da se jasno definišu norme koje uređuju pojedine segmente najboljeg funkcionisanja istraživačke delatnosti i inovacija.		

		2. Podizanje nivoa razvoja naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije sa uticajem na naučni i ekonomski razvoj zemlje, koji se može meriti pokazateljima razvoja Eurostata ili raznim međunarodnim priručnicima.		
		3. Uspostavljanje održivog i efikasnog sistema za oblast naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije u Republici Kosovo.		
		Proizvodi, aktivnosti, godina i odgovorna organizacija/odeljenje		
Specifični cilj 1	Pr oiz vo d 1.1	Utvrđivanje regulatornog okvira za funkcionisanje naučnoistraživačke delatnosti, inovacije i transfera znanja i tehnologije		

			Godina 1	Godina 2	Godina 3	Godina 4	Godina 5	Odgovor na institucija/odeljenje	
--	--	--	----------	----------	----------	----------	----------	----------------------------------	--

Promena postojećeg stanja i povećanje nadležnosti institucija, kompanija, preduzeća, organa i pojedinaca koji se bave naučnoistraživačkim delatnostima, inovacijama i transferom znanja i tehnologije, kao i da se jasno definišu norme koje uređuju pojedine segmente najboljeg funkcionisanja	Aktivnost 1.1.1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Vlada; MONTI;	-
	Usvajanje Koncept dokumenta	-	1,000	-	-	-	1,000.00	1,000
	Aktivnost 1.1.2							
	Izmene i dopune i usvajanje ZNIDIN	-	20,000	20,000	5,000	-	Vlada; MONTI;	45,000
	Aktivnost 1.1.3							
	Revidiranje i razvoj relevantnih dokumenata za sprovođenje	-	20,000	20,000	5,000	-	MONTI;	45,000
	Razvoj mehanizama za obezbeđivanje kvaliteta		10,000	12,100	13,310	13,310	MONTI	48,720
	Fond za funkcionaliza	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	MONTI;	250,000

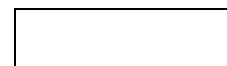
istraživačke delatnosti i inovacija.	ciju Nacionalnog saveta							
	Fond za funkcionalizaciju Naučnog saveta	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	MASHTI;	750,000
	Osnivanje i izgradnja državnog međudisciplinarnog instituta za nauku i tehnologiju	-	2,046,100	2,375,000	2,375,000	2,375,000	MASHTI; UP	9,171,100
	Stipendije za doktorante (40)	450,000	450,000	450,000	450,000	450,000	MASHTI	2,250,000
	Mali naučni projekti za istraživanja (20)	250,000	250,000	250,000	250,000	250,000	MASHTI	1,250,000
	Akademski mobilnost (40)	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	MASHTI	750,000
	Naučna izdanja i publikacije (10)	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	MASHTI	250,000
	Naučnik godine (3)	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	MASHTI	75,000
	VOUCHER šema (10)	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	MASHTI	250,000
	Šema nastave zasnovane na istraživanju (15)	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	MASHTI	500,000
	Stipendije za master studije (20)	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	MASHTI	750,000
	Novi šeme koje nastaju nakon usvajanja Nacionalnog programa nauke (10)	85,000	85,000	85,000	85,000	85,000	MASHTI	425,000
	Nakon stupanja na snagu Nacionalnog programa nauke (laboratorije) (5)	50,000	39,000	39,000	39,000	39,000	MASHTI	206,000

Specifični cilj 2	Povećanje produktivnosti naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije.								
		Godina 1	Godina 2	Godina 3	Godina 4	Godina 5	Odgovor na institucija /odeljenje		
Uspostavljanje naučnih istraživanja (Podrška publikacijama u časopisima otvorenog pristupa (open access) kao i pretplata na elektronske platforme za naučna istraživanja, uspostavljanje istraživačke infrastrukture)	Pr oiz vo d 2.1	Aktivnost 2.1.1	-					MONTI;	-
		Uspostavljanje naučnih istraživanja		500,000	500,000	500,000	500,000	OVONTI;	2,000,000
		Internacionalizacija naučnih i inovativnih istraživanja (Učešće u međunarodnim projektima – uključivanje dijaspore – 10 projekata, doktorske (20) i postdoktorske studije (24) na evropskim univerzitetima, mobilnosti unutar i van zemlje za akademsko osoblje (45), plaćanje članarine u Horizon Europe	-	3,528,900	3,230,000	3,230,000	3,230,000	VŠU;	13,218,900

		program (20 prijava godišnje, 5 korisnika, kao i članstvo u EU-COST programima itd.)							
		2.1.2. Promovisanje naučnoistraživačke delatnosti	-	350,000	350,000	350,000	350,000	NII;	1,400,000
		Široka primena naučnog programa, strategije pametne specijalizacije i drugih relevantnih strategija (osnivanje centra za obuke i pisanje projekata za apsorpciju međunarodnih fondova, osoblje centra (20)	-	1,500,000	1,500,000	1,500,000	1,500,000		6,000,000
		2.1.3. Internacionalizacija naučnih i inovativnih istraživanja	-	1,300,000	1,300,000	1,300,000	1,300,000	Kompanije; Preduzeća; itd.	5,200,000
Specifični cilj 3.	Prizvod 3.1	Održiv funkcionalan sistem za NIDI							
Uspostavljanje održivog i efikasnog sistema za oblast naučnoistraživačke delatnosti, inovacija i transfera znanja i tehnologije		Aktivnost 3.1.1	2024	2025	2026	2027	2027	MONTI;	

u Republici Kosovo									
	Razvoj trostruke spirale (NII- industrija- životna sredina i društvo) - organizacija programa zajedničkih dvostrukih stručnih doktorskih studija (start up) za nauku, centara/nauč nih i tehnoloških parkova, grantova i centara za transfer znanja.	-	2,000,000	2,000,000	2,608,340	3,000,000	OVONTI;	9,608,340	

		3.1.2. Široka primena naučnog programa, strategije pametne specijalizacije i drugih relevantnih strategija	-	1,500,000	1,500,000	1,500,000	1,500,000	NII	6,000,000
		3.1.3. Osnaživanje i obogaćivanje KRIS-a	-	91,300	39,930	43,923	43,923	VŠU, MSP/M MP, VO/NVO itd.	
		3.1.4. Stvaranje ekspertize za procenu i praćenje istraživačke delatnosti i finansiranja nauke i inovacija	-	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	

Poglavlje 6.2: Tabela upoređenja sa tri opcije

[Dajte kratak narativni pregled tri opcije. Takođe, predstavite izabranu opciju i glavne razloge zašto je izabrana.]

Slika 7: Upoređivanje opcija

Metod upoređenja:									
Relevantni pozitivni uticaji	Opcija 1: Bez promene			Opcija 2: Poboljšanje sprovođenja i izvršenja			Opcija 3: Novi spojeni zakon		
	Bez uticaja			Pozitivno			Veoma pozitivno		
Relevantni negativni uticaji									
Relevantni troškovi									
Procena očekivanog uticaja na budžet	1 Godina	2 Godina	3 Godina	1 Godina	2 Godina	3 Godina	1 Godina	2 Godina	3 Godina
Zaključak									

Poglavlje 7: Zaključci i naredni koraci

Ovaj koncept dokument ima za cilj da promeni postojeći pristup, kao potreba koja je neophodna, jer će uređenje ove oblasti Zakonom o naučnoistraživačkoj delatnosti, inovacijama, transferu znanja i tehnologije, biti veoma važno za državu iz sledećih razloga:

- Definisanjem nadležnosti za sve aktere, koji se bave ovom oblašću, povećaće se uticaj na razvoj naučnoistraživačke delatnosti i povezanost sa ekonomskim razvojem zemlje,
- Povećaće se odgovornost aktera, sa nadležnostima i odgovornostima koji će biti utvrđeni zakonom,

- Povećanje proizvodnje sofisticiranih i inovativnih proizvoda i usluga.
- Izgradnja osnove za primenu naučnoistraživačkog rada u domaćoj proizvodnji i šire.
- Transfer znanja i tehnologije unutar i van zemlje.

Figura 11: Plan sprovođenja željene opcije

Tokom 2023. godine biće usvojen Zakonom o naučnoistraživačkoj delatnosti, inovacijama, transferu znanja i tehnologije.

Nakon usvajanja, odmah će početi njegova primena donošenjem podzakonskih akata predviđeni ovim KD-om.

[Dodati plan sprovođenja za željenu opciju.]

Poglavlje 7.1: Odredbe za praćenje i procenu

Praćenje sprovođenja zakona vršiće MONTI i svi akteri koji će biti odgovorni za praćenje, utvrđene na osnovu Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti, inovacijama, transferu znanja i tehnologije i podzakonskih akata predviđeni ovim Zakonom.

Slika 8: Plan sprovođenja željene opcije

[Dodati plan sprovođenja za željenu opciju.]

Prilog 1: Obrazac procene ekonomskog uticaja

Kategorija ekonomskih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili uticaj na troškove	Željeni nivo analize
		Da	Ne			
Radna mesta ¹	Hoće li će se sadašnji broj radnih mesta povećati?	x		Nizak	Nizak	
	Hoće li će se sadašnji broj radnih mesta smanjiti?		x	Nizak	Visok	
	Hoće li će to uticati na nivo plaćanja?		x	Visok	Visok	
	Hoće li će to uticati na olakšanje pronalazjenja posla?	x		Visok	Visok	
Poslovanje	Hoće li će to uticati na pristup poslovnim finansijama?		x	Nizak	Nizak	
	Hoće li određeni proizvodi biti povučeni sa tržišta?		x	Nizak	Nizak	
	Hoće li će određeni proizvodi biti dozvoljeni na tržištu?	x		Visok	Visok	
	Hoće li preduzeća biti prisiljena da se zatvore?		x	Nizak	Nizak	
	Hoće li se otvoriti nova preduzeća?	x		Visok	Visok	
Administrativno opterećenje	Hoće li će preduzeća biti primorana da ispunjavaju obaveze pružanja novih informacija?	x		Visok	Visok	
	Da li su obaveze pružanja informacija za preduzeća pojednostavljene?	x		Visok	Visok	
Trgovina	Očekuje li se promena trenutnih tokova uvoza?	x		Visok	Visok	
	Očekuje li se promena trenutnih izvoznih tokova?	x		Visok	Visok	

¹Kada to utiče na radna mesta, biće i socijalnih uticaja.

Prevoz	Da li će to uticati na način na koji se prevoze putnici i/ili roba?		x	Nizak	Nizak	
	Hoće li biti razlike u vremenu potrebnom za prevoz putnika i/ili robe?		x	Nizak	Nizak	
Investicije	Da li se od kompanija očekuje da investiraju u nove aktivnosti?	x		Visok	Visok	
	Očekuje li se da će kompanije otkazati ili odgoditi investicije?		x	Nizak	Nizak	
	Hoće li se povećati investicije iz dijaspore?	x		Visok	Visok	
	Hoće li se smanjiti investicije iz dijaspore?		x	Nizak	Nizak	
	Hoće li se direktne strane investicije povećati?	x		Visok	Visok	
	Hoće li će se direktne strane investicije smanjiti?		x	Nizak	Nizak	
Konkurentnost	Hoće li se povećati cena poslovnih proizvoda, poput električne energije?		x	Nizak	Nizak	
	Hoće li se sniziti cena poslovnih inputa, poput električne energije?	x		Visok	Visok	
	Da li je verovatno da će inovacije i istraživanja biti promovisani?	x		Visok	Visok	
	Da li je verovatno da će inovacije i istraživanje biti ometani?		x	Nizak	Nizak	
Uticaj na MSP	Da li su pogođena preduzeća uglavnom mala i srednja preduzeća?	x		Visok	Visok	
Cene i konkurencija	Hoće li se povećati broj roba i usluga dostupnih poslovnim subjektima ili potrošačima?	x		Visok	Visok	
	Hoće li se smanjiti broj roba i usluga dostupnih preduzećima ili potrošačima?		x	Nizak	Nizak	
	Hoće li cene postojećih roba i usluga porasti?		x	Nizak	Nizak	
	Hoće li se cene postojećih roba i usluga smanjiti?	x		Visok	Visok	

Regionalni ekonomski uticaji	Da li će neki određeni poslovni sektor biti pogođen?	x		Visok	Visok	
	Da li je ovaj sektor koncentrisan u određenom regionu?		x	Nizak	Nizak	
Opšti ekonomski razvoj	Hoće li to uticati na budući ekonomski rast?	x		Visok	Visok	
	Da li bi to moglo uticati na stopu inflacije?	x		Visok	Visok	

Prilog 2: Obrazac procene društvenih uticaja

Kategorija društvenih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili uticaj na troškove	Željeni nivo analize
		Da	Ne	Visok/nizak	Visok/nizak	
Radna mesta ²	Hoće li se sadašnji broj radnih mesta povećati?	x		Nizak	Nizak	
	Hoće li se sadašnji broj radnih mesta smanjiti?		x	Nizak	Nizak	
	Da li su pogođena radna mesta u određenom poslovnom sektoru?		x	Nizak	Nizak	
	Hoće li biti uticaja na nivo plaćanja?	x		Visok	Visok	
	Hoće li to uticati na lakše pronalaženje posla?	x		Visok	Visok	
Regionalni društveni uticaji	Da li su društveni uticaji koncentrisani u određenom regionu ili gradu?		x	Nizak	Nizak	
Uslovi rada	Da li su ugrožena radnička prava?		x	Nizak	Nizak	
	Da li su predviđeni ili ukinuti standardi za rad u opasnim uslovima?		x	Nizak	Nizak	
	Hoće li to uticati na način razvoja socijalnog dijaloga između zaposlenih i poslodavaca?	x		Visok	Visok	
Socijalna inkluzija	Hoće li to uticati na siromaštvo?	x		Visok	Visok	
	Da li je pogođen pristup programima socijalne zaštite?	x		Visok	Visok	
	Hoće li se promeniti cene osnovnih roba i usluga?		x	Nizak	Nizak	
	Hoće li to uticati na finansiranje ili organizaciju programa socijalne zaštite?	x		Visok	Visok	
Obrazovanje	Hoće li to uticati na osnovno obrazovanje?	x		Visok	Visok	

²Kada to utiče na radna mesta, biće i ekonomskih uticaja.

	Hoće li to uticati na srednje obrazovanje?	x		Visok	Visok	
	Hoće li to uticati na visoko obrazovanje?	x		Visok	Visok	
	Hoće li biti uticaja na stručno osposobljavanje?	x		Visok	Visok	
	Hoće li to imati uticaja na obrazovanje radnika i učenja tokom celog života?	x		Visok	Visok	
	Hoće li to uticati na organizaciju ili strukturu obrazovnog sistema?	x		Visok	Visok	
	Hoće li to uticati na akademske slobode i samoupravu?		x	Nizak	Nizak	
Kultura	Da li opcija utiče na kulturnu raznolikost?		x	Nizak	Nizak	
	Da li opcija utiče na finansiranje kulturnih organizacija?		x	Nizak	Nizak	
	Da li opcija utiče na mogućnosti da ljudi imaju koristi od kulturnih aktivnosti ili učestvuju u njima?	x		Visok	Visok	
	Da li opcija utiče na očuvanje kulturne baštine?	x		Visok	Visok	
Upravljanje	Da li opcija utiče na sposobnost građana da učestvuju u demokratskom procesu?	x		Visok	Visok	
	Da li se svi tretiraju jednako?	x		Visok	Visok	
	Hoće li javnost biti bolje informisana o određenim pitanjima?	x		Visok	Visok	
	Da li opcija utiče na način rada političkih partija?		x	Nizak	Nizak	
	Hoće li biti uticaja na civilno društvo?	x		Visok	Visok	
Javno zdravlje i bezbednost ³	Hoće li to imati ikakvog uticaja na živote ljudi, poput očekivanog životnog veka ili stope smrtnosti?	x		Visok	Visok	
	Hoće li to uticati na kvalitet hrane?	x		Visok	Visok	
	Hoće li se zdravstveni rizik povećati ili smanjiti zbog štetnih supstanci?	x		Visok	Visok	

³Kada postoji uticaj na javno zdravlje i bezbednost, onda se redovno javljaju uticaji na životnu sredinu.

	Hoće li biti posledica po zdravlje zbog promena nivoa buke ili kvaliteta vazduha, vode i/ili zemljišta?	x		Visok	Visok	
	Hoće li biti posledica po zdravlje zbog promena u korišćenju energije?	x		Visok	Visok	
	Hoće li biti posledica po zdravlje zbog promena u odlaganju otpada?	x		Visok0	Visok	
	Da li će biti uticaja na životni stil ljudi, kao što je nivo interesovanja za sport, promene u ishrani ili promene u upotrebi duvana ili alkohola?	x		Visok	Visok	
	Da li postoje određene grupe koje se suočavaju sa mnogo većim rizicima od drugih (definisani faktorima, kao što su starost, pol, invaliditet, društvena grupa ili region)?		x	Nizak	Nizak	
Kriminal i bezbednost	Utiče li to na verovatnoću da će kriminalci biti uhvaćeni?	x		Visok	Visok	
	Da li kriminal utiče na potencijalni profit?		x	Nizak	Nizak	
	Da li to utiče na nivo korupcije?	x		Visok	Visok	
	Da li je pogođen kapacitet za provođenje zakona?	x		Visok	Visok	
	Ima li ikakvog uticaja na prava i sigurnost žrtava zločina?	x		Visok	Visok	

Prilog 3: Obrazac procene uticaja na životnu sredinu

Kategorija uticaja na životnu sredinu	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca Visok/nizak	Očekivana korist ili uticaj na troškove Visok/nizak	Željeni nivo analize
		Da	Ne			
Održiva klima i životna sredina	Hoće li imati uticaja na emisiju gasova sa efektom staklene bašte (ugljeni dioksid, metan, itd.)?	x				
	Hoće li to uticati na potrošnju goriva?	x				
	Hoće li se promeniti raznovrsnost resursa koji se koriste za proizvodnju energije?	x				
	Hoće li biti razlike u ceni za ekološki prihvatljive proizvode?	x				
	Hoće li određene aktivnosti postati manje zagađujuće?	x				
Kvalitet vazduha	Hoće li to uticati na emisiju zagađujućih materija?	x				
Kvalitet vode	Utiče li opcija na kvalitet slatke vode?	x				
	Da li opcija utiče na kvalitet podzemnih voda?	x				
	Da li opcija utiče na izvore pijaće vode?	x				
Kvalitet zemlje i korišćenje zemljišta	Hoće li biti uticaja na kvalitetu zemlje (u vezi sa zakiseljavanjem, zagađenjem, upotrebom pesticida ili herbicida)?	x				
	Hoće li to uticati na eroziju tla?	x				
	Hoće li zemljište biti izgubljeno (gradnjom, itd.)?		x			
	Hoće li biti dobiti zemljišta (dekontaminacijom, itd.)?	x				
	Hoće li doći do bilo kakve promene u korišćenju zemljišta (npr. od korišćenja šuma u poljoprivrednu ili urbanu upotrebu)?		x			

Otpad i reciklaža	Hoće li se promeniti količina nastalog otpada?	x				
	Hoće li se promeniti načini na koje se postupa s otpadom?	x				
	Hoće li biti uticaja na mogućnosti recikliranja otpada?	x				
Upotreba resursa	Da će uticati opcija na korišćenje obnovljivih izvora (rezerve ribe, hidroenergija, solarna energija, itd.)?	x				
	Utiče li opcija na korišćenje neobnovljivih resursa (podzemne vode, minerali, uglj, itd.)	x				
Stepen opasnosti po životnu sredinu	Hoće li to uticati na verovatnoću opasnosti, kao što su požari, eksplozije ili nesreće		x			
	Hoće li to uticati na spremnost u slučaju prirodnih nepogoda?	x				
	Da li je zaštita društva pogođena prirodnim nepogodama?	x				
Bio diverzitet, flora i fauna	Hoće li biti uticaja na zaštićene ili ugrožene vrste ili područja u kojima žive?		x			
	Hoće li uticati na veličinu ili veze između prirodnih područja?		x			
	Hoće li to uticati na broj vrsta u datom području?		x			
Dobrobit životinja	Hoće li to uticati na tretman životinja?	x				
	Hoće li to uticati na zdravlje životinja?	x				
	Hoće li uticati na kvalitetu i bezbednost stočne hrane?	x				

Prilog 4: Obrazac procenu uticaja na osnovna prava

Kategorija uticaja na osnovna prava	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili uticaj na troškove	Željeni nivo analize
		Da	Ne	Visok/nizak	Visok/nizak	
Dostojanstvo	Da li opcija utiče na dostojanstvo ljudi, njihovo pravo na život ili integritet osobe?		x			
Sloboda	Da li opcija utiče na pravo na slobodu pojedinaca?		x			
	Da li opcija utiče na pravo osobe na privatnost?		x			
	Da li opcija utiče na pravo na sklapanje braka ili osnivanje porodice?		x			
	Da li opcija utiče na pravnu, ekonomsku ili socijalnu zaštitu pojedinaca ili porodica?		x			
	Da li opcija utiče na slobodu mišljenja, savesti ili veroispovesti?		x			
	Da li opcija utiče na slobodu izražavanja?		x			
Lični podaci	Da li opcija uključuje obradu ličnih podataka?		x			
	Jesu li zajamčena prava pojedinca na pristup, ispravak i prigovor?	x				
	Da li je način na koji se lični podaci obrađuju jasan i dobro zaštićen?	x				
Azil	Da li ova opcija utiče na pravo na azil?		x			
Imovinska prava	Hoće li biti pogođena imovinska prava?		x			
	Da li opcija utiče na slobodu poslovanja?		x			

Jednak tretman 4	Da li opcija štiti princip jednakosti pred zakonom?	x				
	Da li je verovatno da će određene grupe biti oštećene direktno ili indirektno diskriminacijom (npr. bilo kakva diskriminacija na osnovu pola, rase, boje kože, etničke pripadnosti, političkog ili drugog mišljenja, starosti ili seksualne orijentacije)?		x			
	Da li opcija utiče na prava osoba sa invaliditetom?		x			
Prava deteta	Da li opcija utiče na prava deteta?		x			
Dobro upravljanje	Hoće li upravni postupci postati komplikovaniji?		x			
	Da li postoji uticaj na način na koji uprava donosi odluke (transparentnost, proceduralni rok, pravo na uvid u spise, itd.)?		x			
	O krivičnom pravu i propisanim kaznama: da li su ugrožena prava okrivljenog?		x			
	Da li je ugrožen pristup pravdi?		x			